

УДК 343.33

DOI: <http://dx.doi.org/10.18524/2411-2054.2019.36.184874>

У. З. Коруц, канд. юрид. наук, доцент,
начальник відділу міжнародних зв'язків
Тернопільський національний економічний університет
вул. Львівська, 1, Тернопіль, 46000, Україна
email: inter.office.tneu@gmail.com

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРОПАГАНДУ ВІЙНИ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Стаття присвячена дослідженню питання кримінальної відповідальності за пропаганду війни в Україні. Незважаючи на велику суспільну небезпечність та міжнародний характер, кримінально-правова заборона пропаганди війни, як злочин проти миру, в європейських країнах майже не передбачена. Причина в тому, що поступово все більше європейських держав визнають юрисдикцію Міжнародного кримінального суду і, відповідно, в їх національних кримінальних кодексах положення про відповідальність за міжнародні злочини (злочини проти миру та безпеки людства, воєнні злочини, геноцид тощо) зникають.

У статті розглянуто питання притягнення до кримінальної відповідальності за пропаганду війни в Україні. Проаналізовано особливості кримінального правопорушення пропаганди війни. Особливу увагу приділено дослідженню норм міжнародних договорів, що регулюють питання відповідальності за ці злочини.

Ключові слова: кримінальна відповідальність, пропаганда війни, кримінальне право, міжнародне право, агресія, воєнний конфлікт.

Постановка проблеми. Пропаганда війни несе в собі загрозу кожній людині, світової спільноті, безпеці людству та довкіллю, порушуючи підвалини мирного людського співіснування. Задля розгляду таких злочинів як геноцид, злочинів проти людяності, військових злочинів, злочинів агресії було створено Міжнародний кримінальний суд. Його діяльність регулюється Римським статутом Міжнародного кримінального суду [1], який Україна підписала у 2000 р., проте і досі не ратифікувала. В свою чергу, Європейський Союз невпинно нагадує про зобов'язання України ратифікувати Римський статут Міжнародного кримінального суду. Це зобов'язання Україна взяла на себе відповідно до Угоди про асоціацію та перехідних положень Конституції України, а зокрема поправки до статті 124, термін щодо виконання яких сплинув влітку 2019 р.

Про актуальність обраної теми свідчить також положення ст. 18 Конституції України, відповідно до якої зовнішньополітична діяльність України спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загально визнаними принципами і нормами міжнародного права [2, ст. 18]. Безспірно під мирним співробітництвом розуміється повна відмова від війни як способу врегулювання конфліктів. Таким чином, Україна заявляє про себе як про державу, яка не використовує війну у своїй зовнішньополітичній діяльності, а у внутрішній політиці закріплює кримінальну відповідальність за її пропаганду (ст. 436 Кримінального кодексу України – далі КК України) [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема кримінальної відповідальності за пропаганду війни наразі не була предметом системного дослідження. Однак окремі аспекти цієї проблематики знайшли своє відображення у наукових роботах таких вчених як Р. М. Валесев, О. О. Дудоров, Н. А. Зелінська, Т. О. Ісакова, О. О. Костенко, П. В. Пекар, О. Е. Радутний, І. П. Сафіуліна, В. І. Свинцов, М. І. Хавронюк та ін.

Метою статті є дослідження питання кримінальної відповідальності за пропаганду війни в Україні.

Відповідно до п. 1 Закону України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» зобов'язання України, які випливають із статті 8 Угоди, щодо ратифікації Римського статуту Міжнародного кримінального суду 1998 р. будуть виконані після внесення відповідних змін до Конституції України [4]. Ратифікуючи Римський статут Міжнародного кримінального суду (далі – МКС), країни взяли на себе зобов'язання переглянути свої національні закони, ввести в дію нові законодавчі акти або внести зміни чи доповнення до чинних законів. Ці зміни були зумовлені бажанням країн-учасниць Римського статуту МКС інкорпорувати склади злочинів, передбачені цим документом. Необхідно зазначити, що, згідно з положеннями п. 4. ст. 70 Римського статуту МКС «кожна держава-учасник поширює кримінальне законодавство, що встановлює міри покарання за злочини, спрямовані проти проведення розслідувань і здійснення судочинства щодо злочинів проти правосуддя, зазначених у цій статті, вчинених її громадянином або на його території» [5, с. 882]. Таку важливість для України підкреслює той факт, що злочини проти миру мають певні особливості, зокрема, «ці злочини безпосередньо пов'язані з сучасним міжнародним кримінальним правом як галуззю міжнародного публічного права. Тому при їх кваліфікації, з'ясовуючи зміст відповідних статей цього розділу КК України, необхідно звертатися до відповідних міжнародних актів» [5].

Виклад основного матеріалу. Беручи до уваги вимоги Статуту ООН, національне кримінальне право майже усіх країн світу містить заборону агресивної воєнної пропаганди. Якщо говорити про українське кримінальне законодавство, це відображено у ст. 436 КК України «Пропаганда війни» [3]. Як визначають науковці, «усі кримінальні правопорушення, передбачені розділом XX «Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку», виходячи з їхніх безпосередніх об'єктів, можна поділити на три групи: злочини проти миру, злочини проти безпеки людства, злочини проти міжнародного правопорядку взагалі». В свою чергу, пропаганда війни входить до групи злочинів проти миру [5, с. 882]. Звісно, наведена класифікація є досить умовною і не єдиною можливою, однак вона спрямовує науковий пошук з урахуванням визначених об'єктів злочинів. цікаво відмітити той факт, що в різних країнах склад злочину «пропаганда війни» входить до різних груп.

Якщо брати для дослідження розділ XX КК України в цілому, вчені зазначають, що «включення цього розділу до КК України є позитивним моментом розвитку вітчизняного законодавства. Це є відображенням тенденцій еволюції вітчизняного кримінального законодавства та розвитку сучасного міжнародного права» [6, с. 125]. Принагідно зауважимо, що з моменту прийняття КК України у 2001 р., ст. 436 не зазнала жодних змін.

Термінологія міжнародного та національного законодавства у сфері злочинів, пов'язаних із пропагандою війни та ненависті доволі розпливчата. Для застосування заборони пропаганди війни та підбурювання до ненависті на національному рівні необхідно дати визначення ключовим термінам, починаючи з поняття пропаганди.

Незалежна правозахисна організація Артікул 19 (ARTICLE 19), що працює в усьому світі з метою захисту та просування права на свободу вираження поглядів, відзначає, що в міжнародному праві немає узгодженого визначення терміну пропаганди, зокрема пропаганда війни чи риторика ненависті (мова ворожості). Такі автори як Мак Гунагл, вказуючи на поняття «війни» і «пропаганди» як два приклади «важко визначених термінів», відзначають, що «пропаганда» є достатньо широким поняттям, яке охоплює «ряд різних видів вираження думок, поглядів, що відрізняються за шкідливістю змісту, штучності їх подачі, стратегії розповсюдження та тяжкості наслідків» [7, с. 272]. Інші автори звертають увагу на те, що у Римському статуті МКС відсутній такий склад злочину як пропаганда війни та наполегливо доводять, що «пряме та публічне підбурювання до агресії», чи пропаганда війни повинні бути включені у Римський статут МКС як самостійний (окремих) міжнародний злочин.

Генеральна Асамблея ООН в резолюції «Заходи, що повинні вживатися проти пропаганди та розпалювачів нової війни» опосередковано тлумачить термін «пропаганда війни», відзначивши, що вона «засуджує будь-яку форму пропаганди війни що ведеться, що має ціль чи здатна створити чи посилити загрозу миру, порушення миру чи акт агресії» [8]. Тим самим ООН визначила, що пропаганда війни може проявлятися у різних формах і спрямована на створення чи посилення загрози миру, порушення миру чи акту агресії.

Звужуючи область дослідження, пропонуємо звернутися до національного кримінального законодавства. Так, у розділі XX «Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку» зафіксовано ст. 436 «Пропаганда війни». Закріплення цього складу злочину є своєрідним відображенням адаптації національного кримінального законодавства до сучасного міжнародного права. Адже більшість злочинів, які передбачені положеннями цього розділу, є наслідком імплементації в національне законодавство положень міжнародних нормативно-правових актів, які засуджують ті чи інші злочини проти миру та безпеки людства. Це саме стосується і заборони публічних закликів до розв'язання агресивної війни.

В той же час як зауважує М. І. Хавронюк «незважаючи на велику суспільну небезпечність та міжнародний характер, кримінально-правова заборона пропаганди війни, як злочин проти миру, в європейських країнах майже не передбачена. Причина в тому, що поступово все більше європейських держав визнають юрисдикцію МКС і, відповідно, в їх національних кримінальних кодексах положення про відповідальність за міжнародні злочини (злочини проти миру та безпеки людства, воєнні злочини, геноцид тощо) зникають. Утім, це не можна визнати тенденцією, притаманною для усіх держав» [5, с. 882]. Так, наприклад, КК Естонії містить розділ 3 «Винні діяння проти людяності», в якому передбачена кримінальна відповідальність за пропаганду війни. Дана норма встановлює відповідальність за заклики до розв'язування війни або застосування збройних сил іншим способом, якщо цим ігноруються загальновизнані принципи міжнародного права. Караються такі дії грошовим стягненням або тюремним ув'язненням на строк до трьох років. КК Литовської республіки містить спеціальну норму – ст. 110 «Агресія», яка визнає винною будь-яку особу, яка викликала агресію проти іншої держави або командувала цим. В Республіці Білорусь «положення міжнародного права в частині заборони агресивної війни реалізовані в двох кримінально-правових нормах: ст. 122 КК Білорусь, якою встановлено кримінальну відповідальність за планування та підготовку агресивної війни (ч. 1 ст. 122), розв'язування та ведення агресивної війни (ч. 2 ст. 122), а також пропаганда війни (ст. 123)» [6]. Наведені положення кримінальних кодексів інших країн свідчать про існування досліджуваних складів злочинів, а також про те, що не всі країни відмовляються від їх закріплення у національному законодавстві.

Відповідно до статті 436 КК України, публічні заклики до агресивної війни або до розв'язування воєнного конфлікту, а також виготовлення матеріалів із закликами до вчинення таких дій з метою їх розповсюдження або розповсюдження таких матеріалів караються виправними роботами на строк до двох років, або арештом на строк до шести місяців, або позбавленням волі на строк до трьох років.

Із цитованою статтею нерозривно пов'язані положення статті 437 КК України: планування, підготовка або розв'язування агресивної війни чи воєнного конфлікту, а також участь у змові, що спрямована на вчинення таких дій, караються позбавленням волі на строк від семи до дванадцяти років. А ведення агресивної війни або агресивних воєнних дій карається позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років.

Відповідно до статті 34 Конституції України кожному гарантується право на свободу думки та слова, на вільне вираження своїх поглядів та переконань. Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і розповсюджувати інформацію усно, письмово чи іншим способом за своїм вибором.

Реалізація таких прав може бути обмежена законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності чи суспільного порядку з цілю протидії безпорядків чи

злочинів. Для охорони здоров'я населення, для захисту репутації чи прав інших осіб, для попередження розголошення інформації, отриманої конфіденційно чи для підтримки авторитету та неупередженого судочинства.

В даному аспекті варто звернути увагу на ст. 46 Закону України «Про інформацію» стосовно недопустимості зловживання правом на інформацію, яка передбачає, що інформація не може бути використана для закликів до повалення конституційного ладу, порушення територіальної цілісності України, пропаганди війни, насильства, жорстокості, розпалювання расової, національної, релігійної ворожнечі, здійснення терористичних актів, посягання на права і свободи людини та громадянина.

Відповідно до п. 2 ст. 6 Закону України «Про телебачення та радіомовлення» забороняються заклики до розв'язання війни, агресивних дій, а також пропаганду переваг чи неповноцінності осіб за ознаками їх релігійних переконань, ідеології, приналежності до тої чи іншої нації чи раси, фізичного чи майнового стану, соціального походження, як порушення свободи мовлення.

Стосовно визначення публічних закликів необхідно звернутися до ч. 2 ст. 109 КК України: публічні заклики до насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або до захоплення державної влади, а також розповсюдження матеріалів із закликами до вчинення таких дій – караються обмеженням волі на строк до трьох років або позбавленням волі на той же строк.

Проаналізувавши викладені законодавчі положення, можна дійти висновку, що, з одного боку, кожному гарантується право на свободу думки та слова, на вільне вираження своїх поглядів та переконань, з іншого – така свобода вираження своїх поглядів не повинна виражатися у закликах до агресивної війни або до розв'язання воєнного конфлікту та інших діях, які заборонені національним та міжнародним законодавством.

Досліджуючи проблематику кримінальної відповідальності за пропаганду війни, слід також звернути увагу на суміжні склади правопорушень. Зокрема, мова йде про те, що необхідно відрізнити пропаганду війни від поширювання неправдивих чуток, що можуть викликати паніку серед населення або порушення громадського порядку, відповідальність за яке передбачена ст. 173-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Переходячи безпосередньо до предмета дослідження, пропонуємо розглянути об'єктивну сторону злочину, передбаченого ст. 436 КК України «Пропаганда війни». Пропаганда війни, як злочин характеризується діями у таких формах: 1) публічні заклики до агресивної війни або до розв'язування воєнного конфлікту; 2) виготовлення матеріалів із закликами до вчинення таких дій з метою їх розповсюдження; 3) розповсюдження таких матеріалів.

Оскільки цей злочин є міжнародним, а його об'єктом є мир у всьому світі, особа має нести відповідальність за ст. 436 ККУ за пропаганду агресивної війни або воєнного конфлікту як між Україною та іншою державою, так і між третіми державами. Агресивна війна і воєнний конфлікт є видами актів агресії, які відрізняються між собою, зокрема, масштабами дій, і передбачають застосування державою чи від її імені збройних сил першою проти суверенітету, територіальної недоторканності або політичної незалежності іншої держави або народу (нації). При цьому будь-який спір, що виникає між двома державами і викликає введення в дію збройних сил, є воєнним (збройним) конфліктом, незалежно від його тривалості, наслідків чи факту заперечення однією із сторін наявності стану війни.

Свідченням агресії, як правило, є таке застосування збройних сил державою першою. У Резолюції 3314 Генеральної Асамблеї про визначення агресії від 14 грудня 1974 р. перераховано сім видів дій, що розглядаються як акти агресії, це зокрема: вторгнення або напад збройних сил держави на територію іншої держави або будь-яка військова окупація, який би тимчасовий характер вона не носила, що є наслідком такого вторгнення чи нападу, або будь-яка анексія із застосуванням сили території іншої держави або її частини; бомбардування збройними силами держави території іншої держави

або застосування будь-якої зброї державою проти території іншої держави та інші дії, які посягають на недоторканність або політичну незалежність іншої держави [11].

Розуміючи теоретичний аспект поставленого питання, цікавим було б дослідити практичний аспект, а саме – правозастосовну практику притягнення до кримінальної відповідальності за пропаганду війни. Однак в Єдиному державному реєстрі судових рішень відсутні дані про притягнення до кримінальної відповідальності за ст. 436 КК України [12], тобто в Україні наразі відсутні прецеденти судового розгляду та призначення покарання за пропаганду війни. Звісно така статистика є невтішною і свідчить про неефективність роботи правоохоронної системи країни. Узагальнюючи, автори зазначають, що починаючи з 2002 р. за статтями розділу XX Особливої частини КК в Україні було засуджено лише одну особу – за ч. 2 ст. 444 [5].

Висновки і пропозиції. На основі викладеного вище матеріалу доцільно зробити наступні висновки. *По-перше*, закріплення у національному кримінальному законодавстві складу злочину «пропаганда війни» є своєрідною формою адаптації українського законодавства до міжнародного, тобто злочини із пропаганди війни отримали своє міжнародно-правове визнання, а відповідальність за такі злочини містить в низці міжнародних актів, і головним чином в Статуті ООН; *по-друге*, в європейському просторі закріпилася тенденція виключення кримінально-правової заборони пропаганди війни із національного законодавства, оскільки поступово все більше європейських держав визнають юрисдикцію МКС і, відповідно, в їх національних кримінальних кодексах положення про відповідальність за міжнародні злочини виключаються. Однак проведене дослідження проілюструвало, що не всі країни впроваджують таку тенденцію; *по-третє*, злочин «пропаганда війни» безпосередньо пов'язаний із сучасним міжнародним кримінальним правом; *по-четверте*, наразі залишається відкритим питання ратифікації Україною Римського статуту МКС, що негативно відображається як на виконанні взятих Україною зобов'язань, так і на удосконаленні національного законодавства в частині кримінальної відповідальності, посилення боротьби та протидії пропаганді війни; *по-п'яте*, наразі в Україні відсутня прецедентна практика притягнення до кримінальної відповідальності за пропаганду війни.

Список використаної літератури

1. Римський статут Міжнародного кримінального суду: Статут від 17.07.1998 р. № 995_588. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588 (дата звернення 12.11.2019).
2. Конституція України: станом на 1 вересня 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: Право, 2016. 82 с.
3. Кримінальний кодекс України. Офіційний вісник України. 2001. № 21. Стр. 1. Ст. 920.
4. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18> (дата звернення 12.11.2019).
5. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Кримінальне право: навчальний посібник / за заг. ред. М. І. Хавронюка. Київ: Ваіте, 2014. 944 с.
6. Пекар П. В. Пропаганда війни в законодавстві про кримінальну відповідальність пострадянських країн. Наше право. 2016. № 2. С. 125-131.
7. Minority rights, freedom of expression and of the media: dynamics and dilemmas / T. McGonagle, et al. School of Human Rights Research Series Vol. 44. Cambridge-Antwerp-Portland: Intersentia 272 p.
8. Kearney, M., & Kearney, M. G. The prohibition of propaganda for War in International Law. Oxford, UK: Oxford University Press. 2007. P.191-242.
9. Резолюція 110 (II) Генеральної Асамблеї ООН «Заходи, що повинні вживатися проти пропаганди та розпалювачів нової війни»: Резолюція від 03.11.1947 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_274 (дата звернення 12.11.2019).
10. Определение агрессии : Резолюция от 14.12.1974 г. №995_001-74. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_001-74 (дата звернення 11.11.2019).
11. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/> (дата звернення 12.11.2019).

References

1. The Rome Statute of the International Criminal Court № 995_588 (1998, July 17). Retrieved from: URLhttps://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588.
2. Constitution of Ukraine. (1996, June 26). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
3. Criminal Code of Ukraine. (2001, April 5). Ofitsiyni visnyk Ukrainy. Kyiv. [in Ukrainian].
4. On the ratification of the Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, of the other part : Law of Ukraine No. 1678-VII. (1992, November 19). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18>
5. Dudorov O. O, Khavroniuk M. I. (2014) Criminal law. Kyiv: Vaite. [in Ukrainian]
6. Pekar P. V. (2016) Propagation of war in the legislation on criminal liability of the post-Soviet countries. Nashe parvo, 2 (125-131). [in Ukrainian]
7. Mc. Gonagle (2011) Minority Rights, Freedom of Expression and of the Media: Dynamics and Dilemmas. School of Human Rights Research Series (Vol. 44). (272) Cambridge-Antwerp-Portland.
8. Kearney, M., & Kearney, M. G. (2007) The prohibition of propaganda for War in International Law. Oxford, UK: Oxford University Press.
9. United Nations General Assembly Resolution 110 (II) "Measures to be taken against the propaganda and incendiaries of the new war": Resolution of 03.11.1947 Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_274 (accessed 12/11/2019).
10. Determination of aggression: Resolution of December 14, 1974 No. 995_001-74. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_001-74 (accessed 11/11/2019). [in Russian]
11. Unified register of court decisions. Retrieved from: <http://reyestr.court.gov.ua/> (accessed 12/11/2019).

Стаття надійшла 14.11.2019

У. З. Коруц, канд. юрид. наук, доцент,
начальник отдела международных связей
Тернопольский национальный экономический университет
ул. Львовская, 11, Тернополь, 46000, Украина
e-mail: inter.office.tneu@gmail.com

УГОЛОВНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ЗА ПРОПАГАНДУ ВОЙНЫ В УКРАИНЕ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ОПЫТ ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАН

Резюме

Статья посвящена исследованию вопроса уголовной ответственности за пропаганду войны в Украине. Несмотря на большую общественную опасность и международный характер, уголовно-правовой запрет пропаганды войны, как преступление против мира, в европейских странах почти не предусмотрена. Причина в том, что постепенно все больше европейских государств признают юрисдикцию Международного уголовного суда и, соответственно, в их национальных уголовных кодексах положения об ответственности за международные преступления (преступления против мира и безопасности человечества, военные преступления, геноцид и т.д.) исчезают. В статье рассмотрены вопросы привлечения к уголовной ответственности за пропаганду войны в Украине. Проанализированы особенности уголовного преступления пропаганды войны. Особое внимание уделено исследованию норм международных договоров, регулирующих вопросы ответственности за эти преступления.

Ключевые слова: уголовная ответственность, пропаганда войны, уголовное право, международное право, агрессия, военный конфликт.

U. Z. Koruts, Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor,
Head of International Office
of Ternopil National Economic University
Lvivska Street, 11, Ternopil, 46000, Ukraine
email: inter.office.tneu@gmail.com

CRIMINAL RESPONSIBILITY FOR THE PROPAGANDA OF WAR IN UKRAINE: THE CURRENT STATE AND EXPERIENCE OF FOREIGN COUNTRIES

Summary

The article deals with the issue of criminal responsibility for the propaganda of the war in Ukraine. Taking into account the requirements of the UN Charter, national criminal law in almost all countries of the world prohibits aggressive propaganda of war. Ukrainian criminal law is no exception. According to the Art. 436 of the Criminal Code of Ukraine fixed the composition of the crime "Propaganda War".

Despite the great social dangers and international nature, there is hardly any criminal ban on war propaganda as a crime against peace in European countries. The reason is that more and more European countries are gradually recognizing the jurisdiction of the International Criminal Court and, accordingly, in their national criminal codes the provisions on responsibility for international crimes (crimes against peace and security of humanity, war crimes, genocide, etc.) are disappearing.

According to the Article 436 of the Criminal Code of Ukraine, public calls for aggressive war or for the settlement of a military conflict, as well as the production of materials calling for such actions with a view to their distribution or distribution of such materials shall be punished by correctional labor for a term up to two years, or by arrest for up to six months or imprisonment for up to three years.

Propaganda of War as a crime is characterized by actions in the following forms: 1) public calls for an aggressive war or for a resolution of a military conflict; 2) production of materials calling for such actions to be disseminated; 3) distribution of such materials.

Understanding the theoretical aspect of the question posed, it would be interesting to explore the practical aspect, namely, the lawful practice of criminal prosecution for war propaganda. However, in the Unified State Register of Judgments there are no data on criminal charges under Art. 436 of the Criminal Code of Ukraine, that is, in Ukraine there are no precedents for the trial and punishment for war propaganda.

The article draws the following conclusions: the consolidation in the national criminal legislation of the composition of the crime of "propaganda of war" is a kind of adaptation of Ukrainian legislation to international, that is, crimes of propaganda of war have received their international legal recognition; war propaganda crime is directly related to current international criminal law; Ukraine does not currently have the precedent of criminal prosecution for war propaganda.

Keywords: criminal responsibility, war propaganda, criminal law, international law, aggression, military conflict.